

A KIS HIDEGHÁBORÚ ÉS A SZOVJET RENDSZER VÁLSÁGA

A KIS HIDEGHÁBORÚ

- 70-es évek vége: USA kissé visszaszorult a SZU pedig tért nyert
- ok: az olajválság rövid távon és közvetlenül nem érinti a SZU-t - bakui kőolajmezők
- Térnyerés Afrikában: 1975. Angola, Etiópia – tömegmészárlások
- 1979-ben az USA megszüntette az USA-barát politikát folytató nicaraguai diktátor Somoza támogatását, ami a szovjetek által támogatott sandinista mozgalom hatalomátvételéhez vezetett.
- 1975. kommunista fordulat: Vietnam, Kambodzsa, Laosz
- Salt-1. után: SZU – hagyományos fegyverek fejlesztése: hadiflotta
- 1979. SALT-2. Carter és Brezsnyev: nem ratifikálták
- ok: Afganisztán szovjet megszállása: 1979-89. – gerillaharc ellenük: USA támogatja a gerillákat
- COCOM-lista: a fejlett technológiáknak a kommunista országokba történő szállítását tiltó, a hardver és szoftvertermékeket tételesen felsoroló lista
- 1979. Iráni forradalom – Reza Pahlavi sah és Khomeini Ajatollah síita vallási vezető
- Irán: USA-ellenes, fundamentalizmus támogatása (1979. túszedrám)
- Köv.: Carter-doktrína: „minden, a Perzsa-öböl birtoklására tett külső kísérletet az USA saját létfontosságú érdekei ellen szóló támadásnak tekint, és ha kell, akár katonai erővel is elhárít”. (= megvédik a legfontosabb kőolajforrásokat)

A SZOVJET RENDSZER VÁLSÁGA

- 1979. olajárrobbanás ⇒ világméretű gazdasági válság
- kiút: technikai-technológiai fejlesztés, energiacsökkentés – erre a szocialista tábor képtelen: a tudományos-technikai forradalom nem történik meg a térségben
- ok: merev struktúrák, politikai céloknak rendelik alá a gazdaságot
- nem tud megfelelni a világgazdaság követelményeinek
- köv.: a szocialista tábor lemaradása (extenzív fejlesztés van csak)
- eladósodás – cserearány romlás - gazdasági összeomlás
- súlyos társadalmi következménye: életszínvonal-romlás

A LENGYEL VÁLSÁG

- előzmény: 1956. június: Poznan – felkelés – a karhatalom leverte
- Gomulka kinevezése pártfőtitkárrá – köv.: nincs szükség szovjet beavatkozásra
- (Gomulka: pártfőtitkár volt, akit 1948-54. között házi őrizetben tartottak, mert a szocializmus lengyel útját hirdette)
- Gomulkát elfogadták a lengyelek és a szovjetek is és a rendszert változatlanul hagyta
- a gazdasági válság politikai összeomláshoz vezetett – akadozó élelmiszerellátás
- 1968. Gdansk: sztrájk - a rendfenntartók a tüntetőkre lőttek- 44 ember halála
- köv.: sztrájkok:Gdansk – Lenin Hajógyár
- 1980. a Szolidaritás (szakszervezet) – működését az állampárt engedélyezte
- vezető: Lech Walesa
- a szovjet beavatkozás veszélye – megoldás: Jaruzelski tábornok hatalomátvétele: miniszterelnök és pártfőtitkár
- rendkívüli állapot kihirdetése, a Szolidaritás betiltása
- köv.: az ellenzék illegális szervezkedése – többmillió tagja maradt a Szolidaritásnak

A NYUGAT VÁLASZA

- 1981-től: Reagan az USA elnöke
- célja: katonai erőfölény megszerzése a gazdasági és technológiai előnyök kihasználásával
- USA: fegyverkezés fokozása + új fegyverek: neutronbomba
- Reagan: új rakétaelhárító-rendszer: világűrbe telepített eszközök (csillagháborús terv)
- SZU: nem tud lépést tartani

A SZOVJETUNIÓ VÁLSÁGA

- A hetvenes évek agresszív politikájának a következménye: hatalmas hadseregek fenntartása
- „baráti rezsimek” fenntartása
- mindez: elviselhetetlen terheket rótt a szovjet gazdaságra
- a SZU sem technikailag sem anyagilag nem bírta a versenyt az USA fegyverkezési programjával
- egymás olimpiáinak bojkottja: 1980. Moszkva, 1984. Los Angeles